تیـــام

Psycho-Oncology

کودک در قالب داستان

الهام باقری وانانی

کارشناس‌ارشد روان‌شناس بالینی

با همکاری: **زهره نادری، آرزو روشنی**

www.ketab.ir

مشاور پروژه: **دکتر کیاوش فکری**

فوق‌تخصص خون و سرطان کودکان

۱۴۰۱

سرشناسه: باقری وانانی، الهام، ۱۳۷۲-
عنوان و نام پدیدآور: تیام کودک در قالب داستان= Psycho-Oncology/ الهام باقری‌وانانی، با همکاری زهره نادری، آرزو روشنی؛ مشاور پروژه کیاوش فکری؛ ویراستار و دیباچه‌نویس عباس قنبری‌عدیوی.
مشخصات نشر: شهرکرد: نیوشه، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری: ۹۶ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۷۳-۹۳-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
موضوع: داستان‌های فارسی -- قرن ۱۵ Persian fiction -- ۲۱st century
سرطان -- بیماران -- داستان Cancer -- Patients -- Fiction
شناسه افزوده: نادری، زهره، ۱۳۷۳-
شناسه افزوده: روشنی، آرزو، ۱۳۷۷-
شناسه افزوده: فکری، کیاوش، ۱۳۵۹-
-fekri, kiavash, ۱۹۸۰
شناسه افزوده: قنبری عدیوی، عباس، ۱۳۴۶ -، مقدمه‌نویس، ویراستار
رده‌بندی کنگره: PIR۴۲۴۹
رده‌بندی دیویی: ۶۲/۸فا۳
شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۳۷۸۲۴
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

شهرکرد: میرآباد غربی، بلوار فرهنگ، خیابان حکیم نظامی، کوچه دوم، نبش فرعی سوم، شماره ۸.
تلفکس: ۳۲۲۰۱۶-۰۳۸۳ - همراه مدیر مسوول: ۰۹۱۳۱۸۱۷۲۰۸
www.niyusha.ir
niyusha.publication@gmail.com
niyushapublication
niyusha.publication

www.ketab.ir

□ نام کتاب: تیام؛ Psycho-Oncology کودک در قالب داستان
□ نویسنده: الهام باقری وانانی (کارشناس‌ارشد روان‌شناسی بالینی)
□ مشاور پروژه: دکتر کیاوش فکری (فوق‌تخصص خون و سرطان کودکان)
□ ویراستار: دکتر عبّاس قنبری عَدیوی
□ تایپ و بازبینی؛ خدمات فنّی و نظارت چاپ: گروه انتشارات نیوشه
□ طرح جلد: مریم قنبری‌عدیوی
□ چاپ نخست: ۱۴۰۱
□ چاپ و صحافی: دُرسین □ شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
□ شابک: ۵-۹۳-۶۳۷۳-۶۰۰-۹۷۸ □ قیمت: ۶۰ هزار تومان

کلیهٔ حقوق محفوظ است.
Printed in The Republic of IRAN

دیباچه و سخن ناشر

داستان یکی از جلوه‌های آفرینندگی و تخیّل انسانی و برشی از زندگی واقعی است. از نظر واژه‌شناسی، داستان از «دا» به معنایِ «آفریننده» و آفریدگار و سِتاکِ«ستان» به معنای «جای» و «مکان» ساخته شده است که در مفهوم و معنایِ کلی «جای آفریدن» شناخته می‌شود.

هم‌چنین به عقیده من، این واژه فارسی است و اگر بخش «دا» را با دی (ماه آغازین زمستان) و دا (به معنایِ مادر) هم‌ریشه بدانیم، داستان در کارکرد و محتوا، به درستی معنا می‌شود و محلی برای خلاقیّت، آفریدن و ساختن است.

از نظر انواع ادبی، داستان (Story) متنی به نثر است که دو ویژگی مهمّ آن، «روایت» و «زمان» است. ترتیب و توالی زمان در این گونه نقلی و روایی آن را تابع شرایط فرهنگی، اجتماعی، هنری و ادبی اقلیم خود می‌کند. داستان‌نویس، با استفاده از خلق و آفریدن فضایی ذهنی، رخدادی را به صورت انتزاعی، ایجاد می‌کند که تصویری واقعی از زندگی انسان‌ها در جامعه خویش است.

در تقسیم‌بندی ادبیات فارسی، داستان، گونه‌هایی چون: «قصّه»، «داستان بلند» (رمان)، «رمانس» (داستان عاشقانه)، «داستانک» و «داستان کوتاه» دارد. گروهی از استادان «ادبیات داستانی»، گونه‌های دیگری چون ادبیات نمایشی و داستانی، قصّه، داستان کوتاه و بلند، داستان کوتاهِ کوتاه، نمایش‌نامه، فیلم‌نامه، داستان‌های منظوم و... را نیز در زمره، این بخش می‌شمارند. چون همه این گونه‌ها (ژانرها) عنصر روایت، خلاقیّت

www.ketab.ir

و نمایش را دارند. همـان گونـه‌هایی کـه جنبـه داسـتانی نقـل را پررنـگ‌تر می‌کنند.

داستان در حقیقت، تصویری است از فضایِ ذهنی نویسنده که از دریچه آن، به زندگی نگاه می‌کند. چرایی زنـدگی و نـوع نگـرش هـر کسـی را بـه زندگی، در آثار داستانی او می‌توان تجسّم کرد. احساس هر کسی به زندگی، ویژه خود اوست و اندیشه، احساس، خلاقیّت و صـمیمیّت او را بـه زنـدگی، می‌توان از درون‌مایه، پی‌رنگ، شخصیّت‌ها و روش طرح آن دریافت.

پدیدآور داستان با هنرمندی می‌تواند در طـرح (Plot) عناصِـری ماننـد: مقدمه‌چینی، گره‌افکنی و گره‌گشایی، کشمکش و جدال با خود و یا دیگری، هول و ولاها و تعلیق‌های عاطفی، عقلانـی و مهـم را در بزنگـاه (نقطـه اوج) داستان نمایش دهد تا خوانندهٔ خود را در فضـای اصـلی و پویـایِ داسـتان احساس کند و همه کُنش‌ها را مسؤولانه دنبال کند.

شاید بتوان گفت که داستان، بر محور واپایه جدی‌ترین عنصر آن، یعنی «شخصیّت» استوار است و دیگر عناصِر یـاریگر آن، در ادای وظیفـه و بیـان حوادث و رویدادهای داستان‌اند. عنصر شخصیّت در داستان با انواع مختلـف آن، هم‌چون: شخصیّت راوی، فرعی، مکمّل، اصلی، قهرمـان و ضـد قهرمـان، شیرازه آن را تعیین می‌کند.

در داستان، تنها، انسان و یا موجود زنده شخصیّت نیست؛ هر شیء و یـا پدیده‌ای می‌تواند در ردیف عناصِر و اجـزاء داسـتان حضـور یابـد. مسـایل و چالش‌هایی طبیعی، فراطبیعـی، فناورانـه، پزشـکی، ادبـی و... می‌تواننـد در تکمیل این چرخه، اثرگذار باشند.

در نقل و روایـت داسـتان، عـلاوه بـر درون‌مایـه، پی‌رنـگ و شخصـیّت، مواردی چون: صحنه، گفتگو، لحن، نماد، زاویه دید، سـبک و دیگـر عناصِـر داستانی می‌توانند بـه نقـل اثرگـذار روایـت در تـوالی زمـان، کمـک کننـد.

www.ketab.ir

بی‌گمان، بافت‌های فکری، معنوی، زبانی، زیباشناسی و موسیقایی در فضایی شاد، رویایی، آشکار و یا غمگین، مـبهم و تیـره، بـه هنـر «داستان‌نویسـی» کمک کرده و سبب ایجاد سبکی خاص، در ادبیات داستانی خواهد شد.

به هر حـال، سـخن از ایـن هنـر متعـالی و اثـربخش، در ایـن دیباچـه، نمی‌گنجد، ولـی می‌تـوان از داسـتان بـرای اهـداف و کارکردهـای تربیتـی، آموزشی، درمـانی و فراباور شخصـی اسـتفاده کـرد. کارکردهـای آموزنـده، روان‌شناسانه و اخلاقی داستان برای متخصصان و کارشناسان حوزه بهداشت و سلامت، بسیار مهم و کاربردی است. از این رو می‌توان با کمک گونـه‌های ادبی و به ویژه داستان، به افزایش دانـش و مهارت‌هـای زیسـته پرداخـت و زمینه‌ای را فراهم کرد که خانواده و دیگر نهادهـای مسـوول، روش بهینـه و راهبردی هدایت، کنترل و درمان فرد را در جامعه بیاموزند.

کتـاب ارزنـده و داسـتانی «تیـام» اثـر پژوهشـگر و متخصـص حـوزه روان‌شناسی بالینی، بانو **الهام باقری وانانی** است که به حوزه خاص سـلامت و درمان کودکان سرطانی می‌پردازد.

شخصیّت کودک معصوم و دوست‌داشتنی داستان، کرفتار ضدقهرمانی به نام «سرطان» شده است و همه عوامل و شخصیّت‌های کمکی در طرح، فضا و صحنه، کمک می‌کنند تا «شخصیّت راوی» خود را سرفرازانه برهانـد و بـا امید و لبخند، پیروزمند این میدان پُرچالش و پرهیاهو باشد.

صمیمیّت و صداقت راوی، فضایِ واقعـی و پـر حادثـه داسـتان و فـراز و فرودهایی که سبب گره‌گشایی کار می‌شود، با خلاقیّت و هنر داسـتان‌نویس، درون‌مایه عاطفی-اجتماعی و فرهنگی پسندیده‌ای را به خواننـدگان، عرضـه می‌کند.

خوشـبختانه روش داسـتانی کتـاب، همـراه بـا بهره‌گیـری از واژگـان و اصطلاح‌های تخصصی و کاربردی در این حـوزه، سـبب شـده اسـت کـه بـه

www.ketab.ir

«دست‌نامه آموزشی» نهادهـایی چـون خـانواده، مدرسـه و جامعـه عمـومی تبدیل و به عنوان اثری ملّی و کشوری استفاده شود.

دانشگاه علوم پزشکی استان چهارمحال‌وبختیاری، به عنوان نهـاد علمـی پشتیبان انتشار اثر بر محتوا و تولید آن مهـر تاییـد زده و اسـتادان خِبـره و کاردان متخصص همراه و یاریگر پژوهش و پژوهشگر شایسته بودند.

انتشارات نیوشَه نیز در مسیر تولید نرم‌افزاری و ایـده‌های نـوین علمـی-پژوهشی این اثر را منتشر و به جامعـه علاقه‌منـدان، تقـدیم می‌کنـد. بـرای پژوهشگر ارجمند و پدیدآورنده گرامی داستان «تیـام» سـرکار خـانم الهـام باقری و گـروه همکـاران و مشـاور محتـرم پـژوهش، کامیـابی و تندرسـتی روزافزون خواهانم.

امیدوارم این تلاش شایسته و درخور تحسین، زمینه‌ساز تولید آثار فـاخر و ارزنده دیگری شود که در رشد و توسعه پایدار و آموزنده علمی-بهداشـتی جامعه ایرانی، کارساز و اثربخش باشد.

www.ketab.ir

عبّاس قنبری عُدیوی

مدرس دانشگاه و مدیر انتشارات نیوشَه

بهار ۱۴۰۱

فهرست

پیش‌گفتار ۱۷
فصل اول ۲۱
فصل دوم ۳۱
فصل سوم ۵۹

www.ketab.ir